

K R E S

KULTURNI MESEČNIK

LETO II.

3. ŠTEV.

LJUBLJANA 1923

Lastnik in izdajatelj Splošna del. izobraževalna zveza »Svoboda« za Slovenijo
v Ljubljani. — Odgovorni urednik: Angelo Cerkvenik.

Tisk tiskarne »Merkur« v Ljubljani.

M. AMBROŽIČ IN DRUG

EN GROS

MANUFAKTURA

EN GROS

LJUBLJANA

Najlepše darilo!

Za otroke!

„Staroindijske basni, bajke in pravljice.“

Pripovedke je zbral in poslovenil g. Josip Suchy in zelo bogato ilustriral g. Fr. Plachy. — Cena izvodu je Din 8.—, z boljšim omočom Din 9.—. Naročniki »Kresa« in člani »Svobode« dobe knjigo 25% ceneje. Naročila sprejema tajništvo »Svobode«, Ljubljana, Židovska ulica 1, prvo nadstropje.

Vsebina knjige: Žolna in lev. — Sova — kraljica ptic. — Veliko telo, kratka pamet. — Zajec, opica, šakal in vidra. — Panter in ovca. — Prešerni pav. — Osel v levji koži. — Premeteni rak. — Gazela, želva in žolna. — Nedočakljive gazele.

V zalogi je še nekaj izvodov

I. letnika „Kresa“.

Vežan izvod velja Din 75.—.

Posamezne številke (razen

šteev. 2.) se dobe po Din 4.—

v upravi.

Vse naročnike „Kresa“

in podružnice „Svobode“ opozarjamo, naj nakupujejo vse svoje potrebščine samo pri zadrugah in trgovcih, ki oglašujejo v „Kresu“.

SVOJI K SVOJIM!

UPRAVA „KRESA“.

Opozarjamo vse naročnike, da imamo še v zalogi originalne, lično izdelane polplatnene platnice za

prvi letnik „KRESA“

za ceno Din 20.— s poštnino.

Naročila sprejema uprava „Kresa“,
Ljubljana, Židovska ulica 1, I. nadstr.

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica šte. 3

je imela koncem leta 1922. čez

K 300.000.000 vlog

Sprejema vloge vsak delavnik

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem
proti nizkemu obrestovanju in obligatornemu
odplačevanju dolga.

F. KÖNIG, CELJE

NORIMBERŠKO GALANTE-
RIJSKO, IGRAČARSKO,
DROBNARIJSKO IN
PLETENO BLAGO.

NADEBELO! VELETRGOVINA NADROBNO!

A. & E. SKABERNÈ

VELETRGOVINA Z MANU-

FAKTURNIM BLAGOM IN

PLETENINAMI

LJUBLJANA, Mestni trg 10

Tiskarna „MERKUR“

trg. - ind. d. d. **Ljubljana**

Simon Gregorčičeva ulica

Priporoča se za tisk vsakovrstnih tiskovin:
časopisov, knjig, brošur, trgovskih in uradnih
tiskovin, cenikov, lepakov, posetnic, kuvert, itd.

Vsa dela se izvršujejo kar
najhitreje in po najnižji ceni.

**Kartonažna in papirna
industrija in knjigoveznica**
Rimska cesta šte. 19

A. BABKA, Ljubljana
Izdelovanje okvirjev

Kongresni trg šte. 13

.A PÖSCHL, Ljubljana

Gospodarska cesta šte. 7

priporoča svojo tovarniško zalogo vseh vrst bonbonov,
keksov, biškotov in medenega blaga.

Po železnici!

Najnižje cene!

Po pošti!

VSEBINA

TRETJE ŠTEVILKE »KRESA«.

	Stran
Angelo Cerkvenc: Mariška (Dalje prihodnjič)	49
Joško Kovič: Pred najvišjo uro	53
Ernest Tiran: Zgodba o fakirju in njegovi piščali (Konec prihodnjič)	54
Joško Krošelj: Moj prvi julranji pozdrav	57
Vinko Möderndorfer: Gorski škrať	58
Aforizmi	61
Cir.: Večni trenutek	62
Silvester Škerl: Praznik	62
Čulkovski: Upton Sinclair	63
Književnost	67
Čulkovski: K Seliškarjevi zbirki »Trbovlje«. —	
Fran Erjavec: Zgodovina socializma v Srbiji. —	
Dr. Ivan Lah: Angelin Hidar. — Ksaver	
Meško: Naše življenje. — A. Melik: Jugo-	
slavija. — Mlada Jugoslavija.	
Kronika	69
Vestnik »Svobode«	70
Listnica uredništva	72
Popravki	72

**Uredništvo in uprava „Kresa“ se nahajata
v Ljubljani, Židovska ulica št. 1, I. nadstropje.**

„KRES“

izhaja v posameznih zvezkih ter stane na leto Din 50.—, za pol leta Din 25.—, za četrt leta Din 12.50, posamezna številka Din 5.—; za dijake na leto Din 40.—, za pol leta Din 20.—; za člane »Svobode« na leto Din 30.—, za pol leta Din 15.—, za četrt leta Din 7.50, posamezna številka Din 2.50. Za Ameriko velja na leto 1 dolar, za ostalo inozemstvo na leto Din 70.—.

Reklamacije so poštnine proste!

MARIŠKA.

IV.

Dalje.

»Hleba, mamuša, hleba!«

Hleba pa ni bilo, in sladkorja ni bilo, in mesa ni bilo. Zaman je prosila Daša.

Dolge dneve je presedela Mariška pri oknu. Lepe njene svetlo-modre oči so temnele, lezle so v glavo, skrivajoč se pred solncem in svetlobo, skrivajoč se, da bi ne videle neizmernega gorja, ki je grizlo dušo vse te pokrajine, kakor grizejo črvi korenine cvetlic. Toda v glavi so videle oči vse jasneje, popolneje, videle so, česar pod svetlobo solnca niso bile slutile.

V neki temni noči je šla na pokopališče, kjer je ležal človek.

Pokleknila je pred njegov grob in obraz je zarila v zemljo. Prosila je pomoči njega, ki je umrl s kletvijo na zbičanih ustnicah.

Slišal je in dvignil se je počasi iz groba. Bilo je opolnoči. Počasi in previdno se je zravnal, da bi se ne ranil v razbolelo telo.

Tema je bila tako silna, da je s svojo gostoto stiskala Mariškino telo, da ni mogla dihati.

Silna je bila ta tema in velika.

Njegove oči pa so gledale z dvema visokima plamenoma. In v njenih prsah je gorel plamen. Telo, mrzlo, oledenelo, je bilo ogenj sam. Prijela se je z roko za sence in opekla si je prste.

»Gorim, gorim...« je šepetala, pa bilo ji je mraz.

Stopil je k nji.

Ni je bilo strah. Pričakovala je, da se bo zgodilo in zgodilo se je. Iz ran mu je kapljala kri, in iz vsake kaplje se je dvigalo k nebu prokletstvo, ki je rastle v tisočih stebrih, končujoč z dolgimi sulicami, zbadajočimi v mehko nebo.

Tudi ona se mu je približala. Podala mu je roke.

»Pozdravljena, žena!« je rekel z netelesnim glasom.

»Pozdravljen, človek!« je odgovorila, »lačna sem.«

»Lačna si? Umri od lakote! Zveličana boš! Kajti lakota je seme satana samega, ki seje tisoče strašnejših muk, nego je ona sama, predvsem spoznavanje življenja z razumom.«

»In Daša?«

»Pusti jo — naj živi, ali naj umre! Niti prvo niti drugo ni strašno!«

V tistem hipu se ji je zazdelo, da je postal ves teman, da sta ugasnili luči njegovih oči, da so se zrušili v prah ognjeni stebri, segajoči v mehko nebo.

Mraz ji je bilo, bila je lačna.

»Odprt je grob — poglej! Pojdi, vlezi se poleg mene, ne boš več lačna, niti žejna ne boš, tudi mraz ti ne bo! Lepo ti bo!«

Uzrla je pred seboj globoko odprtino. Okrog in okrog so stale brezmesne glave z velikimi, temnimi luknjami, z velikimi, belimi zobmi, s strašnimi, tenkimi rokami, s krčevito stiskajočimi se prsti. Kakor klešče so se stiskali prsti v pest, kroteč tako svojo nezizmerno moč.

»Ho - ho - ho . . .,« so se smejali. Prav razločno je slišala, kako so se režali in kako so škripale kosti. Zdelo se ji je celò, da je nekatere teh glasov že nekje slišala, da jih dobro pozna, da so ji bili nekdanj bratje, prijatelji, prav dobri prijatelji. Tistih se je najbolj bala.

»Kaj pa tvoj mož?« je rekel nekdo porogljivo.

Zbežala je.

A njegove oči so gledale za njo, prosile so v žarkih, prodirajočih temo in vse, kar jim je prišlo na pot:

»Umri, še je čas!«

A ona ni umrla.

»Naravnost tja pojdem. Saj me ne bo nikdo videl, nikdo slišal in vzela bom mnogo hlebčkov, mnogo mesa — tudi čokolade in kave. Moja Daša bo sita! Kaj bi rekel on, če bi vedel, da sem mu Marico pustila v stepi — da sem mu Dašo ubila z lakoto! Kaj bi rekel?«

»Umri,« jo je zbodel žarek, ki je v trenutku razsvetil njeno mračno, okostenelo glavo.

Umreti? In on? On, ki jo tako silno ljubi — ali se tudi on potepa po širokem svetu v teh kolonah preklinjajočih, ali tudi on gleda uporno k flom, zapored padajoč pod bremenom? Ali je tudi on med tistimi, ki kupujejo gnila sifilitična telesa v etapi? A se more to zgoditi?

Čudovite noči so bile! Dolge noči sta ležala v objemu, spajajoč, menjavajoč svoja telesa, hrepeneč po cvetu, ki se bo razcvetel na tem drevesu, cvet, del verige - večnosti.

Ali more in sme dati on, gnusnemu telesu, ki bi ga kupil za kopejko, vse fisto, kar mu je ona v dolgih letih dala iz svojega telesa in svoje duše brezmejno lepega in svetega? Da bi vse fisto na ljubo koščku poželenja in strasti vrgel v blato in gnoj, da bi potem ubožen hodil po svetu, še bolj sključen, še silneje preklinjajoč svet in življenje?

Prvo noč sta ležala drug poleg drugega, pa je govoril:

»Strast ni vsebina, strast je pož, je komaj iskra, ki užge v čistih in nepokvarjenih dušah vrsto občutkov, nepoznanih vsem fistim, ki so prodali svoje duše za gnoj. Strast je vhod, ki te privede v nepoznane kraje razkošja in velikega veselja, v najpopolnejšo čistost. Akt je materialen, a raj je ona stran od materije — dostopen pa je le po posredovanju materije. Vem, da bi krogla izstreljena iz puške, šla v neizmernost, če ne bi bilo zraka in raznih drugih ovir, a vem tudi, da bi nikdo in nikdar ne pognal kroglo v neizmernost, če bi ne bilo zraka in drugih ovir.«

»Kako je mogoče« — tako je nadaljeval — »da morejo ljudie, žene in možje, tavati po svetu, iskajoč le dejanja in ne življenja! Iskajoč le iskro, rogajoč se plamenu? Smejali so se mi, norčevali so se iz mene, ko sem jim povedal, da sem še čist, še nedotaknjen. Jaz pa sem se smejal njim v sladki zavesti, da sem silno bogat, da sem posestnik milijard, a da se rogajo meni, ker so si za fistih dvesto, tristo rubljev, ki jih imajo, kupili cilindar in glacè-rokavice, ki jih jaz ne potrebujem, ker pride čas — in danes je prišel, Mariška — ko si s svojimi milijardami kupim nebesa!«

Tako je govoril.

In sedaj da bi šel tudi on in bi dal papirnat rubelj, okužil svoje lepo, belo telo, žrtvoval svojo čisto dušo fistim, ki čakajo na vsakem oglu, da pride nekdo, ki je silno bogat, da mu ukradejo neprecenljivo bogastvo, katero si je bil izprosil od Boga samega.

»Umri,« je presunilo vse njeno bitje, »umri in rešena boš!«

»Ne, še ne ... Živeti, da ga bom videla, četudi samo še enkrat, samo kratek trenutek, da me povede v kraljestvo božje, kjer ni etape, kjer ni fronte, ni sključenih brezdušnih teles, ki v hrepenenju po kraljestvu božjem silijo v zemljo prokletstva, zemljo porajajočo milijarde topovskih izstrelkov in tisoče milijonov bomb, napoljenih s strupenimi plini, v zemljo, ki obenem ponuja milijonom tlačnih, da jih skrije pred svojimi lastnimi grozotami, da jih trpinči tembolj!«

O ta prokleta zemlja!

Kakor mačka z miško, tako se igra s človekom. Jo vjame, vrli jo po svojih krempljih, diha ji toplo v gobček, poljublja jo, liže jo, pa jo vrže v zrak, da pade na tla, gleda jo, kako beži, kakor pijanec opotekajoč se, pa v divjem skoku skoči za njo in jo muči ure in ure, da mora umreti od samih muk.

»O Ivan, Ivan! Ivan moj zlati,« je govorila ponavljajoč besede fiste prve noči, ko je ležala v njegovem objemu.

»Ivan, punčka mora biti, drobna in majhna, in plave oči mora imeti, plave, plave.«

»Pa če bo fant?«

»Ne bo, Ivan, punčka mora biti, in plave očke mora imeti in plave koderčke. Zrasla bo, vedno bo pri naju dveh, vrt bomo imeli, in ptičke, in cvetlice —.«

»Umri,« ji je šinilo skozi mozeg, »umri, še je čas!«

Moj Bog, in potem je prišla vojna.

Tisto jutro! Jasno, vroče poletno jutro. Dolge zastave so nosili fantje. Visoko v zraku so plapolale. Harmonike so pele svoje otožne pesmi. Ukali so fantje. Peli so, on pa ni pel, ukali so, on je molčal in mrko je gledal.

Satan je prišel na svet. Milijone ljudi — o Bog, ljudi bo klal! Zakaj? Nihče ne vè, nihče tega ne more vedeti! Vsakdo hoče vedeti: on je kriv, oni so krivi, a jaz vem, da ni kriv nobeden, in da smo krivi vsi, vsi enako, zakaj veliki strahopetci smo, in življenje naše nam je ljubše nego življenje milijonov ljudi.

Ne, ne, nismo vsi krivi — ne vsi.

Vsi, vsi smo krivi! Zakaj samo enega je spoznal do danes, samo enega, ki ni kriv.

»Prisezi!« tako so mu rekli.

»Ne bom prisegel!« tako je odgovoril Macan.

»Prisezi!« Silili so vanj, nastavili mu puško na belo čelo. Ni se prestrašil, niti z očesom ni trenil, kajti natanko in jasno je vedel, da ga morejo ustreliti, da se nič hujšega ne more zgoditi. Vedel je: Pride dan, ko bo vse poplačano, in vedel je, da življenje telesa samega sploh ni življenje. Vedel je: Vsako ustreljeno telo pomeni kamen na zid velikanske trdnjave, ki raste od dneva do dneva, ki postaja nepremagljiva.

Trdnjava večne ljubezni.

Za trenutek — samo za trenutek so se tistikrat Ivanu zasvetile oči. Samo za trenutek, kajti on ni bil neumen, da bi se dal ubiti kakor zajec.

»Umri,« jo je še enkrat prosil človek, ki ji je bil nosil ukraden kruh.

»Lačna sem, tako lačna,« je govorilo njeno telo in glas telesa je bil tako silen, da jo je vlekel kakor ogromna, črna, sopihajoča lokomotiva, ki more za seboj vleči sto težko natovorjenih vozov.

Šla je. Morala je iti.

Lačna je bila, lačna, lačna ...

Dalje prihodnjič.

JOŠKO KOVIČ:

PRED NAJVIŠJO URO.

Tišina vsega sveta se je nagnila k moji rdeči luči,
ovila me je, zgrabila v vrtnec svoj —
tačas se mi je razgalil moj obraz — Smrt ...
Šla je mimo mene visoka,
v njenih očeh je bila izdolbena čudna pot.

V najvišji fišini sem se mukoma preril do sebe.
Tako velikega groba še nisem videl:
moja duša se sklanja čezenj, njena senca se ziblje v globini ko
pernica mehka in vabi:
»Ne pozabi, ne pozabi — mehko je v jami.
Če si iz dna, na dno!
Svetlo in mehko je v jami.«

Rdeča luč sredi vrtnca tišine,
čudežni plamen — moje srce gori. Tišina je svetla — plame-
neča — vsa rdeča,
senca v jami ko pesem vabeča
in kakor meglica prši nad vrtncem tišine — Sreča.

Moje roke se vijejo kakor od divjega vrtnca omamljene
za tvojimi očmi.
Zdi se mi, da bi morali moji žgoči prsti
razžgati tvoje oči,
da bi se utrnile v žareče, rdeče, plameneče morje —
tam se ziblje senca moje duše kakor
črna jadrnica sredi neskončne tišine.

ZGODBA O FAKIRJU IN NJEGOVI PIŠČALI.

Pod oknom vrt granatnih jablan cveti, dehti, prepeva. On pa v svoji sobi, dlan ob čelu in debela knjiga pred njim.

Bere.

»Govorimo: Vkovani smo v tisočere verige . . . Vemo, da smo ukovani, pa vseeno hodimo v krogu okrog in iščemo cilja . . . Ni cilja, govorimo. In vendar hodimo . . .

Ker vemo, da je cilj, samo da ga ne dosežemo, ker smo ukovani in ne moremo prestopiti kroga svojih verig . . .

Daleč je Božanstvo in v krogu okrog hodimo in Ga iščemo in kličemo, zraven pa božamo svoje verige in jih stiskamo k srcu . . . Hodimo v krogu okrog, večno v krogu okrog; na tisoče jih tako hodi. In vsi tisoči, kakor da so se zmenili, se igrajo isto igro »življenje«.

Pozlatili smo si svoje verige — dolg je bil naš čas in prazen, mi pa zelo ljubimo svoje verige, zato smo jih pozlatili — in zdaj jih razkazujemo drug drugemu. Na odprtih dlaneh nosimo svoja srca in svojo modrost: Ni cilja. Od danes do jutri smo. In daleč je Bog vklenjenim in prokletim. Igrajmo se.

Ne vzemite nam naših igrač! Kaj bi brez njih?! Naše življenje so. Brez smeha, brez ljubezni, brez solz, brez sovraštva, brez upa, brez bojazni — praznih rok in src bi bili brez njih! Mi pa se tako radi igramo igro »človek« . . . Ne vzemite nam naših igrač.

Da, da, njihova mala srca ljubijo zelo te svoje rahle radosti . . . In svoje drobne bolesti pestujejo, kakor da so bolna deca . . .

Da, da, na pot so namenjeni, pa so kakor čebele iz panja: vsako noč se vračajo v svoje ozke celice. Kakor otroci so in žalostno zro, ko pada solnce v zaton: ne vedo, da mora biti noč pred novo zarjo . . . Kakor otroci so, ki sejejo rdeče liste v trato: ne počakajo semena, še vedo ne zanj, ker ni pisano po-barvano.

Glej jih: drže vinar v svojih rokah in bi si lahko kupili zanj, kar bi tako nad vse radi; pa ga krčevito drže med svojimi prsti in ga ne spuste za nič, ker vedo, da bi bili zagotovo ukanjeni: »Ne bi dobili toliko za vinar, če bi ne bil vreden vinar še vse

več!« Glej jih: Res so kakor deca, ki vpije, da je lačna, pa ji daš žlico in vpije še bolj in otepava z vsemi štirimi: »Goljufali bi me radi, pa me ne boste! Jesi hočem — kaj bi z žlico!«

Ti pa, ki bereš:

Najdražja je smrt . . . Stresi verige raz svoje gležnje, stresi tisto dvoje zrn iz srca, tisto dvoje zrn ljubezni in sovraštva . . . Ne čakaj, da pride jesen in boš ležal otrpel pred panjem — s svojim najboljšim pojdi naproti Božanstvu svojemu . . . Najdražja je smrt . . . Zakaj smrt je zrno, ki bo iz njega klas življenja . . .«

Tako je bral stari modrijan Taen v debeli knjigi svoji, v vrtu pod oknom pa se je igrala mala kraljičina Ra-Mi. (Kraljičina Ra-Mi je imela lase črne kakor noč in lica kakor dvoje zorečih marelic in je bila učenka Taenova.)

Obrnil je list in je bral dalje.

»Življenje pa je pronicanje v Božanstvo . . . Ne mudi se predolgo, ne potrjavaj s pozlačenimi verigami svojimi . . . Zakaj dolga je poť, da boš eno ž Njim . . . Zdaj si kaplja v planini . . . Dolga je poť do Oceana . . . . Da boš eno z Božanstvom, ti v Njem in Božanstvo v tebi . . . In ne bo Večnemu Miru ne brega ne dna . . . Mir — to pa je cilj.«

Naslonil se je nazaj, povesil glavo, z roko potegnil preko čela, odpodil trpko misel.

»Kakor prašek na sandalah zadnjega Njegovega služabnika serf — pa hočem biti eno ž Njim?!«

Zopeť je bral dalje.

»Kakor kolo je Bog, sam vase in v nas vklenjen krog in svoje in naše središče obenem . . . Mi, ki se še nismo dvignili v smrti, Ga ne vidimo . . . A odsev njegove skrivnosti je v naših srcih . . . Veruj . . .«

»Verujem, verujem.«

Stopil je k oknu in pramen solnca je pozlatil blažen smehljaj na zgubanih licih.

V vrtu pod oknom pa je sedela v travi mala kraljičina Ra-Mi in je metala v zrak pesti obletelih cvetnih lističev, da se je zdelo, kakor da se razposajeni beli metuljčki sipljejo na pašo. Naenkraf pa se je naveličala in vstala. Utrgala je v grmu cvetočo vejico in zapisala z njo v pesek z velikimi črkami:

»Dada spi.«

Ni je videl.

»Verujem, verujem,« so v čudesnem lesku še vedno molile njegove oči.

Sedla je v frato in zapela.
Zdramil se je zdaj šele in prisluhnil.

»Ne vem, nič ne vem, zakaj —
srce mi drhti . . .
Sladka bojazen, roža rdeča, opojna sreča
je v srcu se mi razcvetela!
Ne vem, nič ne vem, ne odkod, ne kdaj . . .
ko da ves svet žvrgoli, se mi zdi.
Kaj je s teboj, kaj je s teboj, oj srce moje? — —
Ptička - Ljubav se ti vsela v srce je in poje! . . .

»Dada!« ga je zagledala in zardela.

»Lepa je ta pesem, moja Ra-Mi . . . Že sem jo čul nekdam . . .
Takrat, ko je bila pomlad . . .« Kaj mu je bilo v hipu? Naenkrat
ni bil več sivi modrijan Taen, naenkrat je bil daleč, daleč. In ne-
skončno nežna in sladka, davno pozabljena skrivnost vse krog
njega.

»Dada, ti si hud name . . . Norčevala sem se iz tebe, glej:«
Dada spi.

On pa ji je pogledal v njene zveste rjave oči in ni nič slišal,
kaj je rekla in je mislil — na zgodbo o fakirju in njegovi piščali . . .

»Zakaj si žalosten, dada? Zakaj nočeš v vrt, dada? Glej,
tu je solnce in samo cvetje in zdravje, ti pa zdiš tam v svojem
zapredku in ne veš in ne vidiš ničesar kot svojo učenost . . .
Kaj je v fistih knjigah tvojih? Ne pokažeš mi jih, ne vem, kaj je
v njih! A vem dovolj — niti enega samega solnčnega žarka ni
v njih, niti enega vriskajočega lastovičjega gnjezda, niti enega
samega drobnega cveta granatne jablane . . . Edino življenje,
kar ga je v fistih debelih tvojih knjigah, je morda črv, ki rije za
platnicami! O, da bi ti jih zgrizel do zadnje črke, vse, vse! Kako
bi se ti smejala, dada! Gledal bi ga in bi se ga ne upal niti do-
tahniti . . . On pa bi grizel, grizel vse . . . In potem bi se moral
dada igrati z menoj«.

A že ji je bilo žal.

»Čakaj, pridem pote in se ti zasmejim v obraz. Videl boš,
kako znam! In toliko časa se bom smejala, da se nasmehneš
tudi ti, dada moj«.

Vplela mu je svoje rožne, tanke prstke v sivo brado, privila
ga k sebi, ga poljubila na čelo.

»Ne bodi več žalosten, dada«.

Pisana, z dišavo poškopljena svila šumi krog njiju. Naročaj
rdečih rož je natrgala kraljičina Ra-Mi in se igra z njimi.

Pri Taenovih nogah.

On pa zre tja daleč nekam preko vrta in jo boža po črnih laseh in govori čisto tiho.

»Si položila že kdaj vrtnico v knjigo? Tvoje vrstnice narede včasih tako in potem pozabijo nanjo . . . In ko čez dolgo, dolgo listajo po spominih, jih najdejo rumene, zgubane, mrtve. A iz knjige še vse diši, prav kakor takrat . . .

Nasmehnemo se (se res nasmehnemo?), z dvema prstoma počasi razdrobimo suhi cvet, ga raztrosimo v veter, a iz knjige diši in tudi v nas diši, tako sladko, da bi zajokali . . . Zakaj sem žalosten? Saj nisem. Samo časa nimam, da bi se smehljal z vami. Moje stare povesti me kličejo, naj jih ne pozabim. Vedno, povsod . . . A rahle so te moje zgodbe«.

»Povej mi, dada, povest!«

»Ne morem jih, ne znam povedati na glas. Saj bi — pa zadržim, zajecijam. Komaj par suhih, brezbarvnih lističev bi ti vsul k nogam, tebi z naročjem rdečih rož«.

»Povej mi, dada, povest!«

»Kakor dragocena vaza so, jaz pa ne znam pripovedovati na glas. Komaj par bednih, zavrženih črepinjc bi ti vsul k nogam«.

»Povej mi, dada, povest!«

Konec prihodnjič.

oo

JOŠKO KROŠELJ:

MOJ PRVI JUTRANJI POZDRAV.

O, da bi bilo sladko potrkavanje
daljnih, daljnih zvonov moj
prvi jutranji pozdrav!

Pa že rano zjutraj me pozdravlja
prasketanje vojaških pušk in
po ulicah se vlačijo oborožene čete —
namesto kruha — obložene s patronami;
in za njimi gonijo sestradane konje,
obtežene s strojnicami in topovi.
Jaz pa proklinjam vse te živalske ljudi.

GORSKI ŠKRAT.

Koroška narodna pripovedka.

Gorski škraf je že od nekdaj bival v Peci, kjer je stražil zlate in diamantne rudokope. Zlato rudo so kopali v krajih od Pece do Sv. križa pri Belih vodah blizu Mozirja. Neki podjetni človek je našel pri Sv. križu zlato rudo, si najel delavcev in pridno izkopaval zaklade. Gorskemu škratu je bilo po volji, da so izkoriščali zaklade, posebno še radi tega, ker so bili kopači dobri ljudje in jim je primanjkovalo kruha, ker je bila mati zemlja pre-majhna in neplodovita, da bi jih mogla preživeti. Tudi podjetniku bi ne mogel česa oponašati. Podjetnik je naglo obogatel, sorazmerno pa tudi posurovel. Na dobrobit kopačev ni več gledal, skušal je doseči, da bi mu kopači nagromadili čim več bogastva. Najel si je paznikov, ki so priganjali delavce k delu noč in dan. Kopači so izkopali gospodarju vsak dan ogromne množine zlate rude, sami so pa postajali vedno bolj izmozgani, suhi in bledolični.

Neki delavec je imel veliko družino. Ko je prišel za deset ur na dom, ga je deca vedno prosila: »Oče, daj kruha!« On pa nikoli ni mogel nasitiiti vseh teh mladih želodčkov in postajal je radi tega vedno bolj otožen. Ozlovoljen je dospel po brezuspešni prošnji za povišico plače pri podjetniku nekega dne v rov in pre-mišljeval, kako bi se maščeval za njegovo krutost nad njim, ki mu hoče izstradati ženo in nedolžno deco. Zamislil se je nekoliko in obstal pri delu, ko je nenadoma zagledal proti sebi pre-mikajočo se luč. Že je hotel s še večjo naglico krušiti kamenje, misleč, da prihaja priganjač paznik. Začudil se je pa, ko je videl namesto bele lučke zeleno. Naenkraf je stal pred njim možiček širokega, starikavega obraza, z dolgo sivo brado v rdečih, kratkih hlačah, z rdečo kapico na glavi, odej v moder suknič. Bil je gorski škraf. Vprašal je delavca, zakaj je tako žalosten. Ta mu je požožil vse gorje delavcev, posebno onih, ki morajo preživljati veliko družino. Gorski škraf je nasvetoval delavcu, naj on in njegovi sotrpini nekoliko potrpe, češ, da bodo podjetnik in pazniki sčasoma gotovo postali bolj človeški. Če bi pa ostali še nadalje stari okrutneži, naj jim skupno s svojimi tovariši zažuga, naj bodo pravičnejši, sicer bodo svojo krutost še obžalovali. Če bi bil tudi ta opomin brezuspešen, pa naj trikrat požvižga in on, gorski škraf, bo prišel delavstvu na pomoč.

Delavci so se res združili in rotili podjetnika in paznike, naj jim pošteno delo tudi pošteno plačajo, da bodo mogli preživeti sebe in družine. Dosegli so baš nasprotno: zaslužek se jim ni zvišal, pač pa se je zvišalo število paznikov, ki so strogo gledali, da se kopači niso mogli med delom pogovarjati med seboj in kovati kakšne zarote. Delavca, ki je govoril z gorskim škratom, je označil podjetnik za hujskača in mu za kazen naložil delo na najtršem kamnu, da se je njegov zaslužek še zmanjšal za tretjino.

Delavec je porabil trenutek, ko se je odstranil paznik, in je trikrat zažvižgal. Prišel je gorski škrať in ukazal delavcu, naj vzame prihodnjo noć kos zlate rude, v katero naj vtakne hostijo in naj ta kos rude tako pokoplje v rovu, da bo »martra« — križ na hostiji — obrnjena z glavo proti tlom. Ko je delavec drugi dan to storil, je nastal v trenufku strašen šum in hrup, da so zbežali iz rova vsi pazniki in za njimi delavci. Sočasno se je izpremenila vsa zlata ruda v ničvreden, trd kamen. Delavec je pa na ves glas kričal: »Delavstvo je ubogo, a sedaj postanete ubogi še vi, zatiralci delavstva in morilci delavskih rodbin!«

Gorski škrať je spremenil svoje zaklade zlata na izhodnem delu Pece v kamen delavstvu na ljubo in v kaznovanje nećloveškemu podjetniku, nato se je preselil na zapadno stran Pece, kjer je imel zaklad diamantov. Štirje delavci so šli v tem času od bistriške strani na delo v rov Podpeco. Hodili so že mnogokrat isto pot, da jim je bila znana kakor žlica, s katero so vsak dan jedli. Nikoli še niso opazili med potjo votline, ki so jo to pot zagledali fik ob počivališću. Stopili so v votlino, ki je bila tako nizka, da so se morali sključiti. Čim dalje so prodirali v votlino, tem bolj se je večala in sé je končno razširila v veliko podzemeljsko dvorano. Stene te dvorane so bile iz samih diamantov, ki so se dali z lahkoť odkrušiti. Delavci so od samega bleska skoraj oslepeli. Šele polagoma so spoznali bogastvo, ki je bilo nakopičeno okoli njih. Iz stene je prišel glas: »Vzemite si, kolikor rabite za življenje!« Rudarji so si vzeli vsak po perišće diamantov. Položila se jih je pa lakomnost. Niso se zadovoljili samo s periščem diamantov, katerih vrednost bi zadostovala za življenje stoťero družin, temveć so si napolnili tudi vse žepe in nahrbtnike. Radi tega je gorski škrať jezen priletel mednje in jih izgnal iz votline: »Će niste zadovoljni z malim, pa ne imejte ničesar!« Votlina se je zatvorila in ni je bilo več najti. Diamanti pa so se spremenili v navaden kamen.

Prav tako se je zgodilo nekemu pastirju na Ovšovi. Ko je zvonilo pri Sv. Duhu v Solčavi poldne, se je odprla v skali votlina,

pred katero je stal pastir. Ko je došel pastir v votlino, je sedel za mizo gorski škrať, ki je imel samo veliko volovsko oko sredi glave in pred seboj tri polne sode zlata. Gorski škrať je opazil poželjenje pastirjevo in mu radi tega rekel, naj si vzame iz sode nekaj zlata. Pastir je takoj stopil k prvemu sodu in si napolnil pastirsko malho z zlatom, nato je pristopil še k drugemu sodu in si napolnil vse žepe, končno pa je zajel še iz tretjega sode poln klobuk. Škrať je jezno zarenčal: »Požrešnost se kaznuje!« Pastir se je naenkrať zavedel na prostem brez malhe in brez klobuka in je zaman iskal votlino. Žepe pa mu je težilo navadno kamenje.

Gorski škrať večkrať nadleguje rudarje v rovu, mnogokrať pa jim tudi pomaga. Pridno koplje rudo, potiska vozičke in se loti vsakega dela v rovu. V rovih ima rad mir in ne mara krika in žvižganja. Vsako tako motenje miru v svojem kraljestvu maščuje na ta naćin, da pokvari rudarjem orodje, ali pa jim raztrga traćnice na progi. Najrajši opravlja delo vozaća. Većkrať je že prevažal za pridne rudarje rudo na Petrićevem v Jazbini blizu Gladovnega studenca. Tam ga je videlo tudi neko dekle, ki je paslo kozo. Dekle je ravno pilo vodo iz studenca, ki naredi strašno lakoto. Ko se je obrnilo od studenca, je videlo možićka z rdećo kapico, kateri je pravkar zvrnil voziček in takoj nato zopet izginil v jamo.

V rovu je bil zaposlen mlad delavec. Polnil je deže — škaćiće — z rudo, ki sta jih vlekla dva moćna delavca po motovilu — Haspel — neprestano iz spodnjega v gornji rov. Mlademu delavcu je šlo delo ćudovito hitro izpod rok. Komaj sta privlekla oba vlaćilca polno dežo v gornji rov, je že vpil nakladalec spodaj: »Goťovo! Vlecita!« (Fertig! Auf!) Drugim delavcem se je ćudno zdelo, kako more slaboten fant tako hitro nalagati in si vrhu tega še veselo prepevati. Nakladanje je za fanta opravljal gorski škrať, fant je samo sedel in prepeval. Kadar je bila deža polna, je prenehal peti, škrať pa je prekinil nakladanje. Škrať je fantu ostro zabićil, da ne sme nikomur izdati svoje tajnosti. Zagrozil mu je, da bo takoj usmrćen, če prelomi to prepoved. Delavci so pa neprenehoma silili v fanta, naj jim pove, kako more tako hitro izvršiti delo in si poleg tega še prepevati. Bil je pa trden in se ni izdal. Ko radovedneži le nićesar niso mogli izvedeti od fanta, so ga neko nedeljo opojili in nesrećnež jim je izblebetal skrivnost, da dela namesto njega škrať, on pa da mu poje. Ko je prišel fant v ponedeljek na delo in je že nekaj ćasa sam nakladal, ga je zdrobil razjarjeni škrať in ga zamašil v dežo

ter zavpil s fantovim glasom: »Gotovo! Vlecita!« Ko sta delavca dobila dežo v roke, sta našla v njej mladega delavca mrtvega.

Bil je delavec, ki je imel veliko otrok in radi prenapornega dela in slabe plače ni zaslužil toliko, da bi mogel vzdrževati sebe in svojo družino. Bil je zavoljo teh neznosnih razmer vedno žalosten. Nekoč je pristopil k njemu škrať in ga vprašal za vzrok njegove čmernosti. Delavec mu je potožil vso bridkost, nakar se mu je ponudil gorski škrať, ki je izgledal kakor močan in zdrav delavec najboljših let, da mu bo pomagal pri delu, če mu odstopi polovico zaslužka. Delavec je bil s tem predlogom zadovoljen in začela sta delo na skupnem mestu. Izkopala sta izredno veliko in sta lahko računala, da bosta dobila trikrat toliko plače, kakor kak drug najboljši delavec. Delavcem so tedaj izplačevali zaslužek mesečno in sicer 8 goldinarjev 33 krajcarjev. Škrať in delavec sta ugibala, če jima bo podjetnik pošteno izplačal zaslužek. Škrať se je rotil, da bo zdrobil podjetnika v solnčni prah, če jima bo kaj utrgal od poštenega zaslužka. Podjetnik jima je tokrat zaslužek pošteno izplačal, delavec je prinesel zjutraj svoj mesečni zaslužek 24 goldinarjev 99 krajcarjev na delo. Delavec in škrať sta si enakomerno razdelila goldinarje, kar jima ni delalo nobenih težkoč. Razdelila sta si tudi na polovico krajcarje. Ko sta sprejela vsak 49 krajcarjev, ostal je jima še krajcar, ki ga nista mogla razdeliti. Delavec je trdil, da pripade ta krajcar škraťu, škrať je pa trdil, da ga mora obdržati delavec, delavec pa zopet, da ga mora vzeti škrať. Škrať pa se je naenkrate izpremenil v svojo navadno podobo z rdečo kapico in s svečanim glasom rekel preplašenemu delavcu: »Ker si pravičen pri delu in pravičen kljub svoji bedi še pri krajcarju, imej ti vse, jaz ne rabim imetja.« Škrať je izginil, onih devet in devetdeset krajcarjev pa se je izpremenilo v 99 zlatnikov.

AFORIZMI.

Kadar je vino v bufici, je pamet v steklenici.

Bolje vedeti in boljše vedeti je dvoje.

Na bajonete se da opreti, ne da se pa na njih sedeti.

CIR.:

VEČNI TRENUTEK.

Umetnik se zagleda v nekdanje dni ...
Odpadla je zavesa — veliki dogodek pred njim zaživi.
Skrivnostno gibanje se na tisoč načinov razpenja pred njim.
Smeri ni več in ne daljav in čas je padel vase ko vodni
mehur.

Vse se vrača k sredini!
Tisoče ognjenih rok se je raztegnilo v objem.
Daljnovidec napenja oko k središču ...
Silen tam žar pred njim zagori.
To večni je ogenj, izvor vse luči in življenja.
Goreča lavina vanj se steka iz daljav.
Oko oslepel je, utonil pogled je v vesoljstvu luči — umetnik
neznani je umrl!

Po sadnem se drevju je učil.
Ko sad dozori — odpadlo je cvetje.
Bodočnost narave spoznal je v sredini.
Zemlja ko rast se je divna razcvetela — rodila veliki je sad.
Mati z rojstvom je umrla.

SILVESTER ŠKERL:

PRAZNIK.

Velikomesna.

Stisnjen sem med tramvaje,
kočije, železnice, avtomobile —
Jaz sam
in krog mene štirje milijoni ljudi.

Reka veselih lic se mimo vali,
vsi smo kakor otroci —
Jaz sam
in krog mene štirje milijoni ljudi.

UPTON SINCLAIR

je ime amerikanskemu pisatelju, katerega pa slovensko ljudstvo do sedaj še jako malo pozna. Preprosti narod nima prilike seznaniti se z njegovimi deli, ker se nihče ne potrudi, da bi se njegovi spisi prevedli tudi v slovenščino, krogi pa, ki bi k temu lahko pripomogli, imajo najbrž interes na tem, da se podobni spisi ne širijo preveč med ljudstvo.

Upton Sinclair je do danes nesporno najboljši in najpopularnejši opisovalec socialnih razmer v pripovedni obliki, ne samo svoje ožje domovine, ameriške Unije, temveč socialnih razmer po vsem svetu sploh — saj sta si vendar proletariatsvo življenje in pohlep kapitala v vseh državah tako podobna drug drugemu!

Sicer je priobčila svoj čas že »Svoboda« kratek obris njegovega življenjepisa, ker pa marsikateri bralec »Kresa« »Svobode« ni bral, se hočem tu na kratko pomuditi pri nekaterih znamenitejših delih — zlasti iz novejše dobe — tega komaj 44 letnega in na višku proizvodjalne sile stoječega borca.

Rodil se je 20. septembra 1878 v Baltimoru v jako skromnih razmerah in pripomočke za študije si je moral sam prislužiti s pisanjem kratkih novel in humoresk. Že z dvajsetimi leti je obesil študije na kljuko in se podal v kanadske pragozdove, kjer je živel puštolovsko življenje in imel priliko študirati značaje raznih dvomljivih eksistenc, katere je družba z »urejenim in spodobnim življenjem« izločila iz svoje srede, ali ki so ji iz lastnega nagiba hrbeč pokazali kakor on. Tu je, ko se je moral boriti z naravo za sredstva, potrebna za obstanek, pridno pisal in dogotovil nekaj svojih prvih večjih del, s katerimi je po svoji vrnitvi v Nju-Jork hitro zaslovel.

Vsemu svetu je pa postal znan po svojem že v vse kulturne jezike prevedenem romanu »Džungel«, (nemški prevod se imenuje »Sumpf«, t. j. blato).

Letu 1905. ga je povabil neki veliki ameriški časopis, naj opiše razmere v klavnica v Čikagi, ki so svoje mesne izdelke izvažale po vsem svetu. Podal se je tja in se nastanil v klavniškem delu mesta, v Packingtownu, v tem ognjišču bolezni, neznosnem smradu in nesnagi, kjer je četrt milijona ljudi stlačeni v revne barake, kjer greznejo v blatu, priklenjeni z verigami bede in izkoriščanja na to peklo, dokler ni izsesan iz njihovih jeftičnih teles zadnji sok

življenja in jih izkoriščevalec ne vrže na cesto kakor izžeto citrono. Občeval je z uradniki in nadzorniki, z delavci in z onimi, ki tej pošasti že niso imeli več moči služiti.

Pridno si je vse beležil, vendar mu to ni zadostovalo; na lice mesta, v tovarno samo je hotel priti, kar je bilo pa jako težko, ker podjetniki iz lahko umljivih vzrokov niso dopuščali, da bi prestopile tovarniški prag nepoklicane osebe.

Posrečilo se mu je sicer nekajkrat vtihotapiti se v tovarno, enkrat z družbo turistov, ki je uživala protekcijo pri podjetnikih, drugič z nekim zdravnikom, ki je bil v to pooblaščen in ki je obiskal že več klavniških podjetij, a se je izrazil, da so čikaške klavnice nevarnost za zdravje vsega civiliziranega sveta, tretjič z nekim pravnikom, ki je v Packingtownu odrasel in poznal vse tamošnje razmere in ljudi. Da se pa popolnoma natančno pouči o razmerah, se je sam vdinil za nekaj časa kot navaden delavec v tovarno, da bo njegov spis popolnoma odgovarjal resnici, ker le v tem slučaju bi ga mogel vzdržati proti ogorčenju čikaškega kapitala.

In kar je napisal, je bilo strašno in vtis po vsem svetu poražajoč. Vihar razburjenja se je dvignil proti njemu, češ, da prefirava, da je pristranski in da hoče s svojim spisom uničiti ameriško mesno industrijo. Različne komisije so dobile nalog, da preiščejo, v koliko je Sinclair objektiven in sam predsednik Roosevelt je poslal svojo komisijo v Čikago, da se o stvari prepriča. In vse komisije so potrdile natančno istinitost Sinclairovih razkritij in nemudoma so se pričeli najbolj škandalozni nedostatki odpravljati, za kar mu je bilo trpeče delavstvo hvaležno.

»Džungel« in »Jimmie Higgins« sta sicer prevedena v Ameriki v slovenščino, vendar si ju radi prevelike razlike v valuti pri nas na Slovenskem manj premožen človek ne more nabaviti. Morda se najde s časom tudi pri nas založništvo, ki nam bo napravilo Sinclaira dostopnega.

Protipodoba k romanu »Džungel« je njegov velemestni roman »Metropolis«. Kakor opisuje v »Džungli« strašno bedo, neverjetno izkoriščanje, rafinirano izogibanje pred zakonom, pekel, kakršnega si ne more izmisliti najbujnejša domišljija, v katerem živi stotisoče in stotisoče živih strojev, tako opisuje na drugi strani v »Metropolidi« življenje nekolicih stotin wallstreetskih mogotcev, katere mori edina skrb, kako bi zapravljali svoj denar, ki se steka v zlatih veletokih v njih nenasitne zakladnice, ter si izmišljujejo

v to svrho s svojimi degeneriranimi možgani najabsurdnejše in najogabnejše posebnosti.

Dnevnik »Naprej« prinaša ravno sedaj v podlistku Sinclairov povojni roman »Jimmie Higgins«, ali kakor se v prevodu imenuje »France Kremen«. Sicer nedosledno prevajanje izvirnih angleških imen v slovenska mestoma zelo moti, vendar ga priporočamo posebno delavstvu v čitanje. Iz njega bo spoznalo, da so boji proletariata s kapitalom povsod enaki, povsod se najde v tem banju prenavdušen idealizem in plaha indolenca. Najde se pa kljub temu veliko število iskrenih Jimmiejev Higginsov med delavstvom, ki se sicer ne čutijo poklicane stopiti pred maso in ji dajati smernice, ki pa tem intenzivneje delujejo na tihem sredi nje s svojo vztrajnostjo in samopožrtvovalnostjo in z veliko vero v sveto stvar. In ti so najboljši; bahavi širokoustneži, ki pa pred prvo resno nalogo zlezejo pod klop, so proletariatu le v škodo. Marsikdo bo v tem romanu našel samega sebe.

Dunajska »Frohe Botschaft« pravi o njem sledeče značilne besede: »Ta knjiga, če bi se v milijonih izvodih razdelila med delavstvo, bi pomenila zavojevanje revolucije«.

Drug Sinclairov roman, izdan v povojni dobi, je »100%«. Je to javna in srdita obtožba ameriške lažidemokracije, ki je tako neverjetna in v nebo kričeča, da čuti pisatelj kot potrebno dodati knjigi izčrpen »Dodatek«, kjer navaja slučaje preganjanja proletarskega gibanja v Uniji na temelju statističnih podatkov, časopisnih objav in lastne ter svojih prijateljev doživljaje, katerega prične s sledečimi besedami:

»Vsakdo, ki bo to knjigo čital — o tem imam že izkušnje pri rokopisu — mi bo postavil celo vrsto vprašanj: Koliko je na tem resnice? Ali so ameriški podjetniki res tako nizko padli, da so na tak način zasledovali politični radikalizem in ga s takimi odredbami zatirali? Ali so se pri uničevanju »rdečih« pustili res k takim skrajnim sredstvom zapeljati, kakor ta knjiga opisuje?

Le malo dogodkov v »100%« je izmišljenih; vse pa, kar ima socialen pomen, temelji na resnici in je črpano iz dokazanih dejstev. Nepobitno dejstvo je, da so vsi značaji v »100%« res živeče osebe.«

In če je samo majhen del vsega, kar opisuje Sinclair v tej knjigi, res, je dovolj, da bo tudi največji optimist, kateremu je ameriška Unija vzor demokracije in moderno urejene države, spoznal vso gnilobo ameriške družbe in perversnost, o kakršni se nam

dobrodušnim Evropejcem z nevzdržnim poamerikanjenjem našega življenja komaj pričinja sanjati.

Odlično jo je karakteriziral slikar Vavpočič v svojih vinjetah k Trunkovi knjigi »Amerika in Amerikanci«.

Glavni junak v »100%« je policijski agent-provokater, podla in strahopetna duša, ki je edina zmožna za tako izdajalsko obrt, ki se vlihočaplja v proletarske vrste in jih provocira k radikalizmu, da jih na ta način izižga v roke njih izkoriščevalcem in rabljem, ki se ponašajo s svojim stoprocentnim patriotizmom in ki smatrajo vsakogar, kdor čuti samo devet in devedeset procentov patriotično, za izdajalca domovine, katerega treba brezobzirno uničiti. Nekaj podobnega je napisal Gorkij v svojem »Življenju nepotrebne človeka«, vendar ni njegov Jevsjej Klimkov niiti zdaleka tak izvržek človeške družbe kakor Sinclairov Peter Gudge. Gorkijevi špiclji so po večini sanjavi ljudje, ki so zabredli v svoje blato, ne po svoji krivdi, temveč po silah razmer in ki se zavedajo svoje zavržene eksistence, večno se borijo s svojo vestjo in se dostikrat v odločilnih trenutkih iztrgajo hidri, ki jih je priklenila nase, ter se vrnejo tja, kamor spadajo, k narodu, med tem ko Sinclairovi policajagenti z neko sadistično zadovoljnostjo izvršujejo svoj ostudni posel.

Poleg omenjenih dveh sta v povojni dobi izšli še dve njegovi knjigi: »Vera in dobiček« in »Plačilo greha«. V prvi biča licemerstvo ameriškega klerikalizma. Uvodoma slika fantastično vizijo: vidi nejmerno ravnino, kjer stoji, druga pri drugi, milijon sključenih človeških postav. Vse imajo svoje prste zamotane v zanjkah trakov na čevljih in si jih prizadevajo odvozlati in osvoboditi roke, kar se jim pa ne posreči, kljub tako velikemu trudu, da jim curkoma lije pot z obrazov in jim kri sili v sklonjene glave. Pri tem so tako zaverovani v svoj posel, da ne vidijo in ne slišijo, kaj se krog njih godi. Med sključenimi postavami se pomika uniformirana podoba policajca, simbol države, in oprezno preiskuje žepe pripognjenih postav, ki tega pri svojem malenkostnem opravilu ne opazijo, vsebino pa izročča trebušnati osebi v duhovniškem talarju, ki z veliko vrečo hodi z njim.

Res, izvrstna slika zavezništva države s klerikalizmom in indolentnosti mase, ki kloni v simbolično opisanem samoponiževanju, v odvezavanju jermenov pri čevljih.

V »Plačilu greha« žigosa neverjetno korupcijo v Zedinjenih državah v sijajno zasnovanih črtah na vseh poljih javnega življenja in zlasti časopisja.

Pisal je tudi drame: med njimi je najbolj znana »Princ Hagen«, katero je napisal še za svojega pustolovskega življenja v kanadskih pragozdovih in ki v nji opisuje domišljije polno romantiko čudaka, ki sanjari v gozdni samoti pod vplivom socialno-kritikujočega duha, kakor se mu je prebudil v velemestu.

Cela vrsta nič manj vrednih spisov je še izpod njegovega peresa izšlo med svet, tako njegov prvenec »Kralj Midas«, »Trilogija« ameriške meščanske vojne, »Igralci na borzi«, »Industrijski baron«, »Čez deset let«, »Samuel Iskalec«, »Romanje ljubezni«, in množina raznih safir in socialnih spisov. Iz vseh veje velika Ljubezen do človeštva, neprikrita Resnica in nepomirljiv Boj. Ker stoji Sinclair še v najlepši moški dobi in na višku proizvodilne sile, smemo upati, da nas bo obdaril še z marsikaterim umotvorom v prid trpečemu človeštvu.

Malo pozna socialno gibanje mož, ki bi si tako neustrašeno in odkrito upali zabrusiti buržuaziji rokavico v obraz kakor Upton Sinclair, zakar mu bo med svetovnim proletariatom tudi slovenski trpin hvaležen.

KNJIŽEVNOST.

K Seliškarjevi zbirki »Trbovlje«. — Izdala Slovenska socialna matica. Stanec: broširan izvod 12 Din, vezan 17 Din.

Ime Seliškar pomeni prepoved naše poezije, iz katerega vstaja vsa mlada in življenja polna, z mečem resnice v krepki roki. Plašno se bo potuhnila pred tem novim pojavom v senco solzava sentimentalnost zlatemu Zenu uدينjenega slovenskega Pegaza.

Tudi mi smo dobili svojega Bezruča, ki pa ne toži o izgubi razrite, jetične in neplodne doline, ki se utaplja v blatu in razvratu, temveč navdiha revna človeška bitja, ki gomazijo po njenem blatu, z novo silo življenja in maščevanja proti markijem Gerom, ki jih s svojo železno pestjo tlačijo še globje v blato, dasi jih je vse rodila in dojila ista človeška mati. Pogumno in odločno se je oprotil Seliškar vse srednjeveške lajnerske navlake in strgal raz sebe vse tradicionalne okove zunanje oblike in dal temu primerne razmaha svoji misli in izrazu.

Zato pa iščeš, po mnenju naših famoznih kritikov, v Seliškarju baje zaman »srca«. Imate li srce vi, ki pri vsaki priliki, ko odprete usta, gonite svoj »lajt-motiv«: »vse za vero, dom, cesarja«, s katerim zastrupljate do slepega in pogubonosnega fanatizma milijone nerazsodnih duš, ki skušate s svojo jokavo liriko zazibati v nezavest krvaveča srca, da ne bi čutila, kako jih vsak dan znova križate? Hinavci! Samo vi ne vidite srca v materi, »ki gleda z zaprtimi očmi v svoje srce in dete napaja z bridkostjo svojih srag.« Samo vi ne čutite globoke

fragike onih, ki so »pod visokimi dimniki rojeni, v sajaste zibelke položeni, s pijano besedo poljubovani, s kamenito pestjo zaznamovani.« Se celo leseni Krist na Klečci se pri pogledu nanje »trga s križa — njegove solze se rdečijo v njegovi krvi,« vi pa hvalite pri narodnih in »dobrodelnih« veselicah svoje vrlo slovensko ljudstvo samo v napihnicah, kadar vam v pijani ginjenosti »cilindri bahavo kinkajo na plešastih glavah.«

Ali se še čudite? »Saj je bila človeška kri — pa je bila razkačena kakor v neznanski togoti v srcu rojena beseda. In je zavrela človeška kri (pod njo je gorel ogenj noč in dan) in je siknila v nebo ko dvoje jezikov dinamita.« Zato vam pa pravi: »Brač brata objemi, brač braču poglej na roke in srce in videli boš: žulje na dlani, trpljenje v srcu.«

In vi niste našli tega srca? Vprašam vas samo: kje mi pokažete od Mure do Soče enako srce? Vi ga čutite, a ga nočete videti, ker vam utrip tega srca vzbuja vest in grozo.

S Seliškarjem se začne v slovenskem pesništvu najnovejši modernizem, ki ima na Ruskem v Bloku, Ivnevem, Kamenskem, Ehrenburgu, Marienburgu itd. že odlične zastopnike, enako kakor hrvaški roman v Krleži.

Želimo, da se ta naš »učitelj Halfar« ne ustavi pri svojem začetku in z nepopustljivo vztrajnostjo nadaljuje svoj vzvišeni poklic »svečeniku miru in ljubezni« in »preklinjevalca laži in hinavstva.« Upam, da ostane »Kresu«, v katerem se je rodil, tudi v bodoče zvest.

Čulkovski.

Fran Erjavc: **Zgodovina socializma v Srbiji.** Izdala in založila »Slovenska socialna matica«. V Ljubljani 1923. Strani 56. Cena 6 Din. — »Medsebojno spoznavane je prvi pogoj sožitja, zблиževanja in sukcesivnega zedinjevanja Slovencev, Hrvatov in Srbov.... in temu medsebojnemu spoznavanju, iskrenemu in nezastrlemu, je posvečeno to delce«, pravi pisatelj sam v predgovoru. Temu namenu bo služila ta živahno pisana knjižica res prav dobro, saj vidimo, da je danes vir mnogim razprtjam in nesoglasjem v veliki meri nepoučenost. In z ozirom na to moramo to delce le pozdravljati. Snov je razdeljena v šest poglavij, namreč: 1. Srbija v prvi polovici preteklega stoletja, 2. Prvi pojavi socializma v Srbiji, 3. Svetozar Marković, 4. Prve delavske organizacije, 5. Ustanovitev sindikalne organizacije in srbske socialno demokratične stranke in 6. Srbska socialno demokratična stranka. Ker se pisatelj ne omejuje zgolj na zgodovino srbskega socialističnega gibanja v ožjem pomenu besede, temveč ga riše v tesni zvezi z vsem srbskim kulturnim, gospodarskim ter zunanjim in notranjim političnim razvojem, bo knjižica gotovo zanimala najširšo javnost. In ravno radi tega njenega splošno informativnega značaja jo vsem toplo priporočamo.

Dr. Ivan Lah: **Angelin Hidar.** Starokoročanski roman. Ilustriral Rajko Subic. 1923. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani. Cena ?

Ksaver Meško: **Naše življenje.** Zbirka črtic in slik iz izgubljene Koroške. Dobiva se v »Narodni knjigarni« v Ljubljani in stane 18 Din.

A. Melik: **Jugoslavija.** Zemljepisni pregled II. del, 2. snopič. 1923. Izdala Tiskovna zadruga v Ljubljani. Strani 297 — 527. Priloga zemljevid Jugoslavije. Cena Din 25.—, s poštnino vred Din 26.50. — Istočasno z zadnjim snopičem je izšla tudi boljša mehko vezana izdaja celega drugega zvezka z zemljevidom vred. Ta izdaja velja Din 65.—, s poštnino vred Din 67.50. Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani.

»**Mlada Jugoslavija.**« Mesečnik. Izdaja Jug. akad. klub J. Janušič. Zagreb. Ureja uredniški odbor. Naročnina letno 60.— Din, za dijake 48.— Din.

KRONIKA.

Vzgoja naraščaja in dijaštva. (Sklep VII. občnega zbora Zveze čl. D. T. E. na predlog II. vzgojiteljskega kongresa.) Enote se iskreno pozivajo, da posebno naraščaju in dijaštvu obeh spolov posvetijo nenavadno pažnjo ter da jim dajo ono najboljšo, kar jim z ozirom na vzgojo in izobrazbo dati morejo. Priporočamo obenem, da se — v izpolnitev minimalnega programa — uvedejo v vseh enotah prosvetni odseki in skavlske skupine, čajanke za naraščaj in oddihi ali izprehodi za dijaštvo, kjer le mogoče redno vsako nedeljo in vsak praznik, dalje mladinski klubi (zaveetišča, čitalnice), odprti redno vsak dan. Enotam posebno nalagamo, da izvajajo nadzorstvo beznic, gostiln in rodbinskega življenja dijaškega naraščaja ter da strogo nadzorujejo izvajanje zakona o prepovedi prodajanja alkoholnih pijač nedoraslim. Vzgoja mladine se mora sploh voditi po načelih treznosti. Sredstva za vzgojo moramo izbirati primerno psihologiji in navadam naraščaja in dijaštva obeh spolov, da ne bodo prevsiljiva ter da bodo zato bolj učinkovita. Naraščaj in dijaštvo so naša bodočnost so naša bodočnosti vsega gibanja! Na to v enotah ne smemo pozabljati nikdar.

Iz česa je sestavljeno naše telo? Da sta v našem telesu n. pr. sol in voda, ve vsakdo. Ne moremo pa ugeniti, koliko vsakega imamo v telesu. Natančno so se o tem prepričali kemiki in zdravniki. Dognali so, da imamo tudi mnoge druge tvarine, o katerih se marsikateremu izmed nas ni ne sanja. Poglejmo si nekatere: Železa imamo v krvi toliko, da bi ga bilo dosti za sedem podkev. Soli imamo v telesu 2 kavini žlici. Fosfora, kakršen je na navadnih žveplenkah, imamo v telesu toliko, da bi zadostoval za 820.000 vžigalic, ali pa bi mogli z njim zastrupiti 500 ljudi. Ogljikovih tvarin je v telesu toliko, da bi mogli iz njih napraviti skoro 800 tucatov svinčnikov. Kisika, vodika in ogljikove kisline imamo v telesu tako množino, da bi mogli z njo napolniti balon, ki bi nesel človeka.

Dovolj nogometa! Tako kličejo v Angliji, v deželi, kjer se je nogomet porodil. Tudi tu so že siti tega športa. V »Clarionu«, listu angleških delavskih športnikov, piše sodr. T. Groom pred odhodom v Lipsko: »Zakaj bi se vedno zadovoljevali le z nogometom, če imamo tudi druge športe! Bili smo v Pragi in videli, kaj menijo Čehoslovaki, kadar govore o mednarodnih športih. Sedaj imamo tudi mi povabilo za odhod v Lipsko. Tam se bodo vršile mednarodne športne prireditve v velikem obsegu. Želel bi, da tudi naša dežela kaj dela! Zakaj bi vedno prihajali le z nogometnimi tekmami?« Kdaj bomo slišali tudi mi take besede?!

Enostranski šport škodljiv za žene in dekleta. Po glasilu francoskih gimnastov »Le Gymnaste« je vprašal odbor za telesno vzgojo žen v Angliji Združenje angleških zdravnikov, kakšen vpliv ima šport na telesa žen in deklet. Zdravniki so označili šport za enostranski, pri skušnjah za tekmovanje pa naravnost škodljiv, zlasti če se pestujejo le nekateri dela telesa. — Za normalni telesni razvoj priporočajo prosto, švedsko dihalno telovadbo: sploh sestavno telovadbo. Odločno so odklonili nasilno vežbanje ženâ za čudaška tekmovanja.

Vpliv alkohola na telovadno zmožnost. V spandavski šoli za telesno vzgojo policijskih uslužbencev so se vršili poizkusi, katerih uspeh je spoznanje, da alkohol sicer ne zvišuje absolutne zmožnosti mišic, vendar pa nekoliko olajšava v svojem začetnem učinku. Alkohol bi tudi mogel v malih množinah in za popolnoma kratko dobo pri športnih prireditvah, n. pr. za tek na 100 m, delovati ugodno. Vendar

so tudi v teh slučajih skrbni poizkusi s tekmovalci po štirikratnem preiskanju potrdili neugodni vpliv. Ti poizkusi so bili izvedeni kar mogoče pod enakimi pogoji (stanje proge, veter, vlažnost, mišično delo pred poizkusom itd.). Tekmec je dobil pred poizkusom malo množino alkohola v vodi z aromatično tvarino, tako da sam o užitju alkohola ni vedel. Uspeh je bil, da so se srednja vremena poslabšala povprečno za 0,2 sek., t. j. za 2 m proge in pri plavanju na 100 m (t. j. pri teku na 400 m) se je pokazala razlika 2 sekund na škodo alkohola. C. K.

Živeli bomo tristo let! Ameriški zavarovalni strokovnjak J. Barth je baje razglasil, da se človeško življenje daljša. V zadnjih petdesetih letih se je povečalo za 10 odstotkov in ni dvoma, da bo rastle tudi v nadaljnem polstoletju. Vrhunec človeške dobe je sedaj 75 let mesto prejšnjih 68 in prorokovanje, da bo tristo let končna meja človeškega življenja, ni le blaga želja. Ljudje, ki se taki misli smejejo, so podobni onim, ki niso verjeli, da bodo ljudje letali. V poslednji dobi se je zdravljenju z vodo pridružilo še zdravljenje z elektriko in psihoterapijo in s tako pametnim razdeljevanjem različnih jedil v pravih urah se podaljšuje življenje. Jedila, ki se priporočajo ljudem, ki hočejo dolgo živeti, so mleko, kaša iz otrobov in solata z oljem. C. K.

Alkohol in industrijska kriza na Angleškem. Po vsej Angliji vlada že dalje časa velika brezposelnost, si tlači poldrug milijon delavcev vseh strok. Kdor bi pričakoval, da se bo s splošnim pomanjkanjem dela in zaslužka znižala tudi prodaja alkohola, bo razočaran ob poročilu, ki ga priobčuje glasilo angleških delavskih športnikov »The Clarion«, ki pravi, da se je uporaba vina v lelu nenaravnega industrijskega zastoja in revščine zvišala skoro za celo tretjino; v 11 mesecih je znašalo to zvišanje 2,900.000 gallonov¹ alkohola. Čudna prikazen v deželih hladnokrvnih Angležev! C. K.

VESTNIK „SVOBODE.“

Seznam iger iz osrednjega arhiva.

(Dalje.)

B. Körner-Pintar: **Tonica**, Drama v treh dejanjih. Osebe: 10 m., 2 ž.

Kranevitter-Bevk: **Ivanè**. Zaloigra v enem dejanju.

E. Kristan: **Ljubislava**. Drama v petih dejanjih. Osebe: 15 m., 7 ž.

Lefout-Končan: **Trnje in lovor**. Drama v dveh dejanjih. Osebe: 15 do 20 m., 5 ž.

Schiller-Levec: **Kovarstvo in ljubezen**. Zaloigra iz meščanskega življenja v petih dejanjih. Osebe: 8 m., 6 ž.

E. Scribe-Mandelic: **Lornjon**. Igra v enem dejanju. Osebe: 10 m., 2 ž.

M. Maeterlinck-Skrbinšek: **Vsiljenka**. Drama v enem dejanju. Osebe: 3 m., 5 ž.

Sč. Majcen: **Kasija**. Drama v treh dejanjih. Osebe: 10 m., 4 ž.

Mallian-Hostnik: **Marijana**. Slika iz ljudskega življenja v petih dejanjih. Osebe: 12 m., 7 ž.

¹ Gallón = 4:5436 litra.

Meško: **Maži**. Dramatska slika v treh dejanjih. Osebe: 5 m., 4 ž.

Tolstoj-Milčinski: **Kjer ljubezen, tam Bog**. Mladinska igra v enem dejanju. Vlog je 6 m., 2 ž.

Milčinski: **Volkašin**. Roparska pravljica v enem dejanju s petjem. Vlog je 15–20 m., 7 ž.

Ogrinc: **Kje je meja**. Veseloigra v enem dejanju. Vlog je 3 m., 2 ž.

P. Petrovič-Pregarc: **Gozd**. Drama v 3 dejanjih. Vlog je 4 m., 1 ž.

P. Petrovič-Skrbinšek: **Mrak**. Drama v treh dejanjih. Vlog je 3 m., 3 ž.

Preczanga: **Hčerke dela**. Enodejanka. Vlog je 4 m., 5 ž.

Rozman: **Testament**. Narodna igra s petjem v štirih dejanjih. Vlog je 20–25 m., 7–10 ž.

K. Schönherr-Skrbinšek: **Zemlja**. Komedija življenja v treh dejanjih. Vlog je 10 m., 3 ž. in 3 dečki.

A. Schnitzler-O. Šest: **Anatol**. Tri enodejanke. Vlog je 3 m., 3 ž.

B. Thomas: **Charley-eva leta**. Gluma v treh dejanjih. Vlog je 6 m., 5 ž.

Tolstoj-M. Govekarjeva: **Moč teme**. Narodna drama v petih dejanjih. Vlog je 15–20 m., 15–20 ž.

Tucić: **Golgota**. Drama v treh dejanjih. Vlog je 14 m., 1 ž.

Wildgans-Skrbinšek: **Uboštvo**. Zaloigra v petih dejanjih. Vlog je 8 m., 2 ž.

Sv. Lovrenc na Pohorju. (Par črtic o delovanju naše podružnice.) — Ustanovljena je bila ta podružnica v jeseni 1921. I. Priredili smo kmalu potem igro »Zvestoba«. Lansko leto smo priredili par izletov na planine. Uprizorili smo tudi igre: »Begunka«, »Kakršen gospodar takšen sluga« in »Trije ptički«. Po občnem zboru 6. I. t. l. je postalo gibanje še bolj živahno. Osnoval se je pevski odsek, 4. II. smo otvorili esperantski krožek s 25 člani, od katerih nas vsaj 12 redno poseča pouk. Omenimo še, da se tačas pripravljamo na dvodejanko »Pogodbo«, ki jo bomo igrali prihodnji mesec. Podružnica je imela 30. III. rednih 40 članov.

* * *

Op. ur.: V tem smislu smo želeli, da bi nam podružnice pošiljale redna mesečna poročila o svojem delovanju in smo to željo tudi povedali v 1. številki letošnjega »Kresa«. Uspeli so — eno poročilo tam, kjer bi jih bilo lahko 30. To je pač najsijajnejši dokaz za zavednost našega članstva oziroma po njem izvoljenih odborov. K vsaki resni akciji jih je treba šele na dolgo in na široko spodbujati, ker sami nimajo toliko organizatorične zavesti, da bi prihajali z lastnimi iniciativami, dokumentirali s tem pravico, da smejo kot organizacije sploh živeti in da so uporabni za vsa večja in resnično kulturna dela. Zato ker te zavesti ni, se giblje naša »Svoboda« še vedno pri samih malenkostih, ki niso zmožne vsejati v srca revolucijo duhov, ker te zavesti ni, delamo odgovorne za vsako napakico tiste nekatere, ki se upajo delati, namesto da bi zvrčali krivdo v prvi vrsti — vsak zase. Člani se bodo morda začudeno vpraševali: Odkod naenkrat taka govorica? Tega pa nismo bili doslej navajeni! — Sodrug, če ne pojde drugače, se bomo morali tudi na to navaditi in ne samo na to, ampak tudi na sodelovanje vseh in izvrševanje vsega, kar smo si enkrat začrtali. »Svoboda« je socialistična

organizacija, zato ne smemo trpeti drugačnega nego socialističnega dela, izvrševanja. Kdor nekaj govori in drugače dela, ta ni vreden socialističnega imena, se manj pa biti član naše najvišje proletarske organizacije. Nekdo nam je svoj čas izročil krasen članek proti alkoholizmu. Dolični je sam strasten alkoholik. Vprašali smo ga: Če se tako natančno zavedaš, da s pijačo uničuješ sebe in pomagaš uničevati družbo, če pišeš celo krasne članke o tem, zakaj pa še piješ? — Pogledal nas je z ogromnim začudenjem: Odkdaj pa ste postali tako srdito nepopustljivi? Mislil sem, da vam je za članek, ne za človeka, ki hoče žnjim nekaj zaslužiti. — Sodrug, ali hočemo, da bodi naša »Svoboda« podobna tistemu pijancu, govoriti in pisati krasne besede o naših namenih, o duševnem tem in onem — pred buržoazijo, pred seboj pa alkoholizirati na sode s hinavščino in lenobo? Če je tako, potem je bolje, da gremo narazen, ker hinavec je lahko vsak zase boljše in uspešnejše nego pa v družbi, kjer drug drugega v grehu ovira. Ne menite, da so te besede preostre, češ: zaradi tiste malenkosti, tistih poročil pa se res ne izplačajo! — Kdor za malenkosti odreče, kaj bo šele žnjim, če ga postavimo pred velika izvrševanja?!

oo

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Dne 22. aprila se je vršil IV. »Svobodin« delegacijski zbor. O njem bomo poročali v prihodnji številki.

—ro—: »Njegova silueta« neprimerna za naš list. Kaže, da bi ne znali slabo sukati pero, pa za enkrat imamo boljših stvari. Ali se vam ne zdi malo prepešolsko s toliko žalosti in vzdihov? Mi vam damo častno besedo, da najdete v življenju vse drugačne motive, ki vzbujajo vse drugačno trpljenje. Ljubezenski moliv je že tako zguncan, da postane človeku na smrt dolgočasno, če samo o njem sliši in kaj šele bere! To je: ne ljubezen samo po sebi ampak tista rožica ali golida solz, ki jo vidijo naši peresniki v nji. Ali vam ljubezen resnično nič drugega ne nudi? — Pa pošljite ob priliki še kaj.

oo

POPRAVKI.

V 2. št. popravi:

Stran 31., »Čuvar vojaških grobov«, 2. vrsta od spodaj: prestreljena.

Stran 33., 9. vrsta od spodaj: časten umik, ne »čušven«.

Stran 38., »Hohot smrti«, 1. in 2. vrsta: hohot maščevanja (brez vejice vmes).

Stran 38., »Leonid Andrejev«, 8. vrsta: postal, ne »poslal«.

Stran 38., »Leonid Andrejev«, 10. vrsta: Se bojite li.

Stran 42., 12. vrsta: kar, ne »ker«.

Aforizem na 44. strani je iz Rabindranatha Tagoreja.

V »Listnici uredništva« na 5. strani ovitka, pokvari »ker« v 5. vrsti smisel celega stavka. Biti mora tam »kjer«.

Nakupovalna zadruga

za konsumne in produktivne zadruge

r. z. z. o. z.

v Ljubljani.

Kupuje in prodaja na veliko kolonialno, materialno blago, galanterijo, železnino in druge industrijske izdelke, žita, moko, mesne izdelke in
————— deželne pridelke. —————

Prevzema zastopstva in komisijski nakup ter prodajo vseh vrst blaga.

Žiro-račun pri Jadranski banki.

Brzobjavni naslov: „NAKUPOVALNA“ Ljubljana.

Telefon interurban štev. 336, 13, 223.

Pisarna: Dunajska cesta štev. 38. BALKAN.

Splošno kreditno društvo

Aleksandrova
cesta šte. 5

v Ljubljani

Aleksandrova
cesta šte. 5

r. z. z. o. z.

Telefon interurban šte. 367

Račun pošt. ček. zav. št. 10.472

sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun in jih obrestuje po čistih **5%**

večje in stalne vloge pa po dogovoru . . . **tudi višje.**

Rentni in invalidni davek plača zavod iz svojega.

Posojila se dajejo na osebni kredit proti poroštvu ali zastavi vrednostnih listin, kakor tudi proti vknjižbi.

Menice se eskomptujejo po bančni obrestni meri.

Uradne ure vsak delavnik od pol 9. do 13. ure.

Testenine

PEKATETE

so najboljše.

ZALOGA R. BUNC IN DRUG
Celje - Ljubljana - Maribor.

SLOVENSKA BANKA, LJUBLJANA

v lastni palači - Stritarjeva ulica (Frančiškanski most) Ljubljana

Delniška glavnica:
K 30,000.000

PODRUŽNICE:

Rezerve nad:
K 15,000.000

Novi Sad, Ljutomer, Dolnja Lendava. ::-:: EKSPozITURA: Vrhnika, Bled.

Interesna skupnost s Slavensko banko d. d. v Zagrebu.

Obavlja vse bančne posle po najugodnejših pogojih.
:: Finansira trgovska in industrijska podjetja. ::

Obrestuje hranilne vloge

(na knjižice in tekoči račun) po najugodnejši obrestni meri. Za vloge, vezane na več mesecev, se plačujejo posebno visoke obresti po dogovoru.

*Velika
izbira
nogavic'*

A. & E. SKABERNĚ

*Specialna trgovina pletenin, trikotaž in perila
Ljubljana, Mestni trg šte. 10*